

dr hab. Agata Igras

Warszawa, 28.04.2022

Wydział Instrumentalny

Katedra Instrumentów Dętych

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Pani mgr Katarzyny Gacek-Dudy

zatytułowanej

Flety Etniczne.

Charakterystyka wybranych instrumentów oraz flet poprzeczny i jego możliwości imitowania szaty dźwiękowej wybranych aerofonów etnicznych Polski i świata

Zlecniodawca recenzji:

Rada Dyscypliny Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie.
Zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym
i nauce (Dz. U. 2020 poz. 85) art. 190 ust.2.

Do nadesłanego zlecenia została dołączona następująca dokumentacja:

- rozprawa doktorska w wersji papierowej i elektronicznej
- Dzieło artystyczne zarejestrowane na nośniku USB
- Dokumentacja Doktorantki w wersji elektronicznej

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska pani mgr Katarzyny Gacek-Dudy pt. **“Flety Etniczne. Charakterystyka wybranych instrumentów oraz flet poprzeczny i jego możliwości imitowania szaty dźwiękowej wybranych aerofonów etnicznych Polski i świata”**, przygotowywana pod opieką

prof. Marii Pomianowskiej, składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz jego opisu w formie książkowej, stanowiących łącznie rozprawę pod wspomnianym tytułem, zgodnie z Ustawą z dnia 20 lipca 2018 roku poz. 1668, art. 190 pkt 2,3.

DZIEŁO ARTYSTYCZNE

Dziełem artystycznym pani mgr Katarzyny Gacek-Dudy jest zbiór 27 melodii oraz improwizacji wykonywanych na oryginalnych instrumentach etnicznych oraz flecie poprzecznym z towarzyszeniem głosu i innych instrumentów. Dzieło artystyczne stanowi nagrania studyjne oraz oryginalne na żywo z Pustyni Timna (Izrael), prowincji pod Belfastem w Irlandii z wybitnym dudziarzem Tiarnanem O'Duinnchinem, nagranie na żywo z Jerozolimy, Autonomii Palestyńskiej i Pustyni Negev (Izrael).

W dziele artystycznym znajduje się również aneks zawierający zarówno brzmienia ornamentyki autorskiej opisanej w dysertacji, jak i brzmienia wybranych fletów etnicznych świata.

W skład dzieła artystycznego wchodzi następujące utwory:

1. Katarzyna Gacek – Duda, *Mazureczek* na dwie dwojnice
2. Katarzyna Gacek – Duda, *Wigilijna Dwojaczka* na dwojnice
3. Królestwo Beskidu, *Hala* na fujarę sałaśnikowa
4. Królestwo Beskidu, *Cichy Wiatr* na piszczałkę, flet poprzeczny i skrzypce
5. Katarzyna Gacek – Duda, *Carpatica* na piszczałkę i fortepian
6. Katarzyna Gacek – Duda, *Mountain Silence* na flet indiański i fortepian
7. Katarzyna Gacek – Duda, *Under the City* na ney i darbukę
8. Katarzyna Gacek – Duda, *Pasterz* na głos, flet poprzeczny i darbukę
9. Katarzyna Gacek – Duda, *Desert Crying* na 2 fujary słowackie
10. Katarzyna Gacek – Duda, *Stormy Night* na flet poprzeczny drewniany, piszczałkę oraz flet poprzeczny (współczesny)
11. Królestwo Beskidu, *Taniec Małej Jaśminki* na flet vitowski i kapelę beskidzką
12. Katarzyna Gacek – Duda, *Duszka* na głos, fujarę słowacką i fujarę wielkopolską
13. Katarzyna Gacek – Duda, *Heart of Lakota* na cztery flety indiańskie
14. Katarzyna Gacek – Duda i Paulina Stateczna, *Toccata* na flet poprzeczny i fortepian
15. Katarzyna Gacek – Duda i Paulina Stateczna, *Wind of the Calvary Hill* na flet i fortepian
16. Katarzyna Gacek – Duda, Joachim Mencil, *Krzyżu Święty* na flet poprzeczny i lirę korbową
17. Katarzyna Gacek – Duda, *Thorn Tree* na flet poprzeczny solo
18. Katarzyna Gacek – Duda, *Drama Koprusu* na flet poprzeczny i daff
19. Katarzyna Gacek – Duda i Patryk Zakrzewski, *Arabic House* na flet poprzeczny i darbukę
20. Katarzyna Gacek – Duda i Tiarnan O'Duinnchin, *Irishpolka* na flet poprzeczny i uilleen pipes
21. Katarzyna Gacek – Duda, *Fletoświst* na trzy flety poprzeczne
22. Katarzyna Gacek – Duda, *Habdala* na flet poprzeczny i fortepian.
23. Katarzyna Gacek – Duda, *Etnoflutes Arabica* na głos i trzy flety poprzeczne
24. Robert Kasproicz, *Psalm 23* z gościnnym udziałem Tiarnana O'Duinnchina
25. Królestwo Beskidu, *Modlitwa w Górach* na flet i bęben obręczowy, fortepian oraz kapelę beskidzką
26. Katarzyna Gacek – Duda, *Jasminum* - Kwiat Jaśminu na flet poprzeczny solo
27. Ghostman, Patryk Zakrzewski, Katarzyna Gacek – Duda, *Easty* na głos, flet poprzeczny i darbukę

Wykonawcami byli: Katarzyna Gacek-Duda – flety etniczne, flet poprzeczny, śpiew, zespół Królestwo Beskidu gdzie poza Doktorantką występują: Martin Wałach - śpiew, kontrabas ; Beniamin Wałach - śpiew, altówka ; Joanna Piszczelok – fortepian, a także Paulina Stateczna – fortepian ; Patryk Zakrzewski – darbuka, daff, instrumenty perkusyjne ; Vita Kasparika - flet poprzeczny współczesny, Mateusz Głuszak – gitary ; Tiarnan O'Duinnchin - uilleen pipes; Robert Kasproicz – śpiew.

Warto zwrócić uwagę, że niemal wszystkie kompozycje dzieła artystycznego są stworzone przez Doktorantkę, która udowodniła tym samym niezwykle potencjał kreatywności, wyobraźni, wiedzy, a także opanowania rozległego instrumentarium. Ważnym elementem dzieła są miniatury inspirowane polską muzyką ludową, wykonywane na fletach etnicznych. Całość dzieła to naprawdę obszerny materiał muzyczny, niezwykle zróżnicowany pod względem brzmienia, charakteru, stylistyki wykonawczej, podsumowujący 5 lat badań nad muzyką etniczną różnych zakątków świata, gdzie często spontanicznie dokonywane zostały nagrania. Z zafascynowaniem dałam się porwać w muzyczną podróż po krainach i ich historii, doceniając ogromny potencjał twórczy głównej wykonawczynie, a także jej sprawność techniczną w aspekcie zarówno palcowym, jak i przede wszystkim elastyczności aparatu wykonawczego. Doktorantka pragnąc przenieść swoją wiedzę z zakresu specyfiki gry na fletach odmiennych kultur na grunt współczesnego fletu poprzecznego stworzyła również, nagrany w aneksie, sposób imitowania dźwięków etnicznych – opatrując go swoim nazewnictwem, autorską grafiką oraz opisem sposobu wykonania.

Pozwala to świadomie i skutecznie wykorzystywać klasyczny instrument do imitowania kolorystyki i specyfiki brzmienia licznych fletów ludowych. Nagrane zostały również krótkie prezentacje poszczególnych aerofonów etnicznych, pochodzących z prywatnej kolekcji autorki rozprawy. Całość dzieła artystycznego dopełniają dwa filmy video o odmiennym charakterze, gdzie uwagę zwraca duża dbałość o spójność strony wizualnej z szatą dźwiękową, a także ogromna dbałość o detale i estetykę obrazu.

OPIS DZIEŁA ARTYSTYCZNEGO

Praca pisemna, w języku polskim składająca się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, fotogalerii oraz bibliografii.

WSTĘP

We wstępie autorka określa idee i założenia pracy badawczej oraz charakteryzuje poszczególne rozdziały.

ROZDZIAŁ I – Zarys dziejów fletów

I.a Historia fletów etnicznych

I.b Budowa fletów etnicznych i sposoby wydobywania z nich dźwięku

I.c Rola aerofonów etnicznych w kulturach świata

W pierwszym rozdziale Autorka opisuje ogólną historię wybranych fletów świata, uwzględniając ich ewolucję oraz zmiany, jakie zachodziły w budowie, materiale oraz w brzmieniu.

ROZDZIAŁ II – Opis wybranych instrumentów wykorzystanych w nagraniu dzieła artystycznego

II.a Wybrane flety polskie pasterskie

Budowa instrumentów

Rola fletów polskich

Technika wykonawcza

II.b Flet etniczny Indian Ameryki Północnej

Budowa instrumentu

Rola fletu Indian Ameryki Północnej

Technika wykonawcza

II.c Flety Indian Ameryki Południowej

Budowa instrumentów

Technika wykonawcza

Rola aerofonów etnicznych w Ameryce Południowej

II.d Ney

Budowa instrumentu

Rola instrumentu w kulturze arabskiej

Technika wykonawcza

II.e Shakuhachi i yokobue

Budowa instrumentu

Rola shakuhachi w kulturze japońskiej

Technika wykonawcza shakuhachi

W drugim rozdziale opisane są aerofony charakterystyczne dla Polski i świata, które w danej kulturze są nośnikiem etnicznej techniki wykonawczej. Doktorantka przybliży ich budowę, rolę w kulturze regionu oraz opisuje specyfikę gry na danym instrumencie.

ROZDZIAŁ III. Flet poprzeczny – imitowanie szaty dźwiękowej wybranych aerofonów etnicznych Polski i świata

III.a Możliwości i ograniczenia

III.b Imitowanie dźwięków etnicznych – ornamentyka

Rozdział ten poświęcony jest możliwościom imitacyjnym współczesnego fletu, gdzie Doktorantka opisuje swoją motywację do stworzenia autorskiej ornamentyki etnicznej oraz prezentuje jej opis, opatrzone autorskimi grafikami.

ROZDZIAŁ IV. Problematyka wykonawcza nagranych utworów

Ostatni rozdział to opis wszystkich kompozycji stanowiących dzieło artystyczne, często z wykorzystaniem materiału nutowego, a także autorskiej ornamentyki etnicznej, z licznymi wskazówkami dotyczącymi istotnych aspektów prawidłowego wykonania.

ZAKOŃCZENIE

W zakończeniu Autorka podsumowuje efekt swoich pięcioletnich badań nad etnicznym instrumentarium, techniką wykonawczą oraz możliwościami fletu współczesnego w kontekście imitacji aerofonów etnicznych. Dowodzi również, że flet koncertowy z powodzeniem może odnaleźć się w muzyce etnicznej, jeśli wykonawca poza wyobraźnią

dźwiękową i szeroko rozumianą sprawnością techniczną wykaże się dogłębną znajomością etnicznych kultur świata.

W opisie dzieła znalazła się również obszerna fotogaleria instrumentarium Doktorantki, dzięki której można lepiej poznać źródła nagranych dźwięków - z czego są zrobione, przez kogo i jak stały się własnością Autorki dysertacji.

KONKLUZJA OPINII

Po wysłuchaniu całego materiału stanowiącego dzieło artystyczne mogę stwierdzić z pełnym przekonaniem, że Pani mgr Katarzyna Gacek-Duda to Artystka wielowymiarowa, o ogromnej wiedzy, wyobraźni i pasji, która z niezwykłą swobodą porusza się w świecie aerofonów etnicznych, a także współczesnego fletu. Zachwyca jej kreatywność w tworzeniu improwizacji i komponowaniu odmiennych stylistycznie etnicznych miniatur, a wielką wartością, poza niekwestionowaną znajomością różnorodnych kultur etnicznych, jest autentyczność przekazu emocjonalnego.

Opis dzieła artystycznego został profesjonalnie opracowany pod kątem merytorycznym, z wykorzystaniem wielu, różnorodnych, dobrze dobranych źródeł. Bezcenny pozostaje wkład własny Doktorantki, w postaci licznych podróży, pozwalających poszerzać swoją wiedzę i doskonalić umiejętności bezpośrednio u lokalnych instrumentalistów, co pozwoliło na stworzenie autorskiej ornamentyki etnicznej. Co prawda bazuje ona w pewnym stopniu na powszechnie znanych nowoczesnych technikach wykonawczych jak śpiewanie z graniem, wibracja palcowa, czy frullato, jednak opatrzona stosowną nomenklaturą, opisem oraz wstawiona w kontekst okazuje się znacząco poszerzać możliwości wykonawcze fletu. Przepiękne grafiki będące propozycją zapisu ornamentów mogą być moim zdaniem nieco mało czytelne i trudne do spontanicznego skopiowania w nutach, ale stanowią doskonały punkt wyjścia do oryginalnego zapisu stworzonej ornamentyki etnicznej. Opis dzieła dodatkowo wzbogacony jest bezcennymi fotografiami z archiwum Autorki, dokumentującymi dalekie wyjazdy, a także wybrane koncerty, z uwzględnieniem instrumentarium Artystki. Chciałam w tym miejscu podkreślić wielką dbałość o wartość i spójność estetyczną każdego elementu dzieła artystycznego oraz jego opisu, co zwróciło moją uwagę.

Stwierdzam, że Doktorantka wykazała się właściwą wiedzą teoretyczną oraz umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej, a także udowodniła swój talent badawczy.

Rekomenduję szanownej Komisji pracę doktorską mgr Katarzyny Gacek-Dudy, złożoną z dzieła artystycznego i jego opisu jako autorską, pionierską, niezwykle wartościową pod względem merytorycznym i mającą istotny wpływ na rozwój światowej szkoły fletowej, a także w konsekwencji kultury polskiej, do otrzymania stopnia naukowego doktora w dziedzinie Sztuk Muzycznych, w zgodzie z art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 10.07.2018 r.

Pracę doktorską pani mgr Katarzyny Gacek-Dudy przyjmuję bez zastrzeżeń.

dr hab. Agata Igras